

SOCIAL REPRESENTATION I RIKSDAGEN

David Karlsson & Lena Wängnerud

För drygt 200 år sedan använde John Adams, USA:s president 1797–1801 och en av författarna till den amerikanska konstitutionen, liknelsen miniatyrporträtt när han beskrev sin bild av den ideala lagstiftande församlingen: ”A representative legislature should be an exact portrait, in minature, of the people at large, as it should think, feel, reason and act like them” (citat återgivet i Pitkin 1967:70). De krav han ställde för att tala om god representation handlade dels om likhet med befolkningen och dels om att den lagstiftande församlingen skulle tänka, känna, resonera och handla som befolkningen i stort. I forskningen har det första kravet kallats för social representation och det andra kravet för idé- eller åsiktsrepresentation.

I svensk statsvetenskap fanns det länge en tradition av att framhålla åsiktsrepresentationen som den sammanhållande länken i demokratin. Jörgen Westerståhl och Folke Johansson har till exempel skrivit att ”De valda skall vara åsiktsrepresentativa för sina väljare och genom denna åsiktsrepresentativitet skall folkstyrelsens överordnade mål, folkviljans förverkligande, främjas” (Westerståhl & Johansson, 1981:20). Andra, till exempel Torbjörn Larsson (1993:121) har gått så långt som att säga att ”könet är ointressant” i en diskussion om vilka faktorer som är viktiga i en välfungerande demokrati. Nyare forskning (t.ex. Phillips, 1995; Gustafsson, 2008; Karlsson, 2014; Wängnerud, 2015) utgår dock ofta från antagandet att social representation, politikernas likhet med befolkningen, har betydelse för politikens innehåll. Partitillhörighet är inte det enda som styr politikernas idéer och handlande, även social grupp-tillhörighet är viktig att ta hänsyn till.

Den fråga som uppstår är dock hur man ska kunna avgöra vilka grupper som är viktiga att ta hänsyn till i det politiska livet. Ett samhälle består av en mängd sociala grupper vars behov och intressen ibland kolliderar. Det svar

som ges i teorin om närvarons politik (Phillips, 1995) är att varje sådant ställningstagande bör bygga på en analys av hur samhällen är strukturerade. De grupper där det finns betydande ojämlikheter är de som det är viktigt att ta hänsyn till. Vi vill dock lägga till att svaret på frågan om vilka grupper som är viktiga att ta hänsyn till ytterst sett är en politisk fråga. Demokratiska processer – debatt mellan väljare, partier, intressegrupper – garanterar förhoppningsvis att svåra avvägningar upplevs som legitima av breda grupper i befolkningen.

Om man blickar bakåt i historien blir det tydligt att vissa grupper av tradition har starka band med specifika politiska partier. Till exempel har Arbetarpartiet Socialdemokraterna starka band med gruppen arbetare, Centerpartiet (tidigare Bondeförbundet) har en särskild koppling till jordbrukare, och så vidare. Men diskussionen om social representation handlar inte så mycket om institutionaliserade kopplingar till partierna utan snarare om vilka sociala grupper som politiska företrädare prioriterar i det politiska vardagslivet och vilka konsekvenser som följer av dessa prioriteringar. Vi ska börja med en analys av frågan om vilka sociala grupper som är viktiga för riksdagsledamöterna för att sedan övergå till en diskussion om konsekvenserna av dessa prioriteringar.

Vilka grupper är viktiga för riksdagsledamöterna?

Sedan 1985 har riksdagsledamöterna svarat på en fråga om hur viktigt det är för dem personligen att företräda olika gruppers intressen och åsikter. Ett huvudresultat som framkommer är att svenska politiker tycker att social representation är viktigt – vilka intressen som är allra högst prioriterade varierar dock en del över tid. Även om frågans utformning ser olika ut mellan åren 1985–2014 går det att få en uppfattning om riksdagsledamöternas sammantagna rangordning. Tabell 1 visar medelvärden för olika sociala grupper där ett högt värde betyder högre prioritet jämfört med andra grupper (jämför här Karlsson, 2014).

Om vi börjar med resultatet från den senaste undersökningen, 2014, visar tabell 1 att allra högst prioritet har gruppen sjukskrivna/arbetslösa (medelvärde 70 på en skala från 0 helt oviktigt till 100 mycket viktigt). Därefter följer, med snarlika värden, kvinnor (69), de unga (68), arbetare (67), flyktingar/invandrare (66), företagare (66), pensionärer (62) och HBT-personer (61). Klart lägre prioriteras nykterister (43) och religiösa grupper (40). Grupper med relativt sett låg prioritet som inte nämns 2014 men som ingått i frågan tidigare år är jordbrukare (48 i RDU 2006) och kristna (32 i RDU 2006).

Det är inte någon grupp vars värde sjunkit påtagligt under den undersökta perioden utan istället tycks riksdagsledamöternas prioritering av vissa grupper stärkts över tid – det gäller mest markant flyktingar (från 57 1997 till 66–70 under 2000-talet); företagare (från 51 1985 till 63 2014); HBT-personer (från 49 2002 till 61 2014) och nykterister (från 34 1994 till 43 2014).

Tabell 1: Riksdagsledamöters bedömning av vikten av att föra fram olika sociala grupperns intressen och åsikter 1985–2014 (medelvärde 0–100)

	1985	1988	1994	1996	1998	2002	2006	2010	2014
Sjukskrivna/ arbetslösa								70	70
Kvinnorna	63	67	63	64	71	68	68	69	69
Ungdomarna/ de unga	65	69	63	64	69	65	66	72	68
Löntagarna/ arbetarna	67	68	60	64	68	65	66	68	67
Flyktingarna			57	59	69	70	68	67	66
Företagarna	51	49	53	58	61	59	61		63
Pensionärerna		63	55	58	64	58	60	65	62
HBT-personer						49	53	60	61
Nykteristerna			34	33	40	39	39		43
Religiösa grupper								45	40
Jordbrukarna	46	48	43	44	51	47	48		
Kristna			34	35	40	39	32		
Minsta N	314	311	318	294	304	314	313	300	278

Kommentar: Frågan löd "Hur viktiga är följande uppgifter för dig personligen som riksdagsledamot?" och svaren gällde att "Föra fram [social grupps] intressen/åsikter" för de grupper som nämns i tabellen ovan. För kategorin unga har omväxlande "ungdomarna" och "de unga" i olika undersökningar, och för kategorin arbetare användes före 2010 termen "löntagare". När inget värde anges har inte gruppen ingått i frågan detta undersökningsår. Svartalternativen var "mycket viktigt" (100); "ganska viktigt" (66,7); "ganska oviktigt" (33,3) och "helt oviktigt" (0). I tabellen presenteras medelvärden för samtliga svarande i RDU 1985–2004

Några slutsatser som kan dras av resultaten i tabell 1 är således att för svenska riksdagsledamöter är social representation en i allra högsta grad viktig fråga (stora andelar uppfattar detta som viktigt för dem personligen) och att det finns hög prioritet för en stor bredd av grupper. Att anse att en grupp är viktig är dock inte samma sak som att faktiskt arbeta för att främja gruppens intressen. I nästa steg ska vi därför analysera vad politikerna säger om sitt agerande i relation till olika sociala grupper.

Vad betyder prioriteringen av olika grupper för riksdagsledamöternas agerande?

Att studera vilka grupper som faktiskt gynnas och missgynnas i politiken är en svår uppgift, inte minst därför att det råder olika uppfattningar om vilken konkret politik som ligger i olika gruppers intressen. I RDU 2014 ställdes dock en fråga till riksdagsledamöterna om de själva aktivt agerat till förmån för en rad olika gruppintressen. Frågan löd "Har du som politiskt förtroendevald under de senaste två åren personligen tagit initiativ till, eller stött, förslag i följande frågor?" Riksdagsledamöterna valde mellan svartalternativen "Nej, har inte lagt/stött

förslag i dessa frågor”; ”Ja, har stött andras förslag”; ”Ja, har fört fram egna förslag i offentliga diskussioner”; ”Ja, har formellt lagt förslag/motion” samt ”Ja, har lagt förslag som bifallits”. I frågan preciserades även vilka grupper och tillhörande organisationer som var aktuella. Resultaten på denna fråga redovisas i tabell 2. För att underlätta en jämförelse mellan aktivitetsgraden till stöd för olika grupper har vi konstruerat ett indexvärde där 0 står för att ledamöterna inte har lagt eller stött några förslag och 100 att de har lagt förslag som bifallits.

Tabell 2: Riksdagsledamöters aktiviteter för att stötta sociala gruppers intressen 2014 (procent och indexvärde)

	Nej, har inte lagt/stött förslag i dessa frågor	Ja, har stött andras förslag	Ja, har fört fram egna förslag i offentliga diskussioner	Ja, har formellt lagt förslag/motion	Ja, har lagt förslag som bifallits	S:a	Medel index 0–100
Företagare/företagarorganisationer	13	26	24	30	7	100	48
Ungdomar/ungdomsorganisationer	18	30	24	24	4	100	41
Arbetslösa	20	25	30	22	3	100	41
Kvinnor/kvinnorganisationer	23	23	28	22	4	100	41
Arbetare/arbetstagarorganisationer	21	29	23	22	5	100	40
Äldre/pensionärsorganisationer	21	32	25	20	2	100	37
Invandrare/invandrarorganisationer	28	28	27	14	3	100	34
Homo-/bisexuellas/transpersoner/HBT-organisationer	28	32	20	16	4	100	34

Kommentar: Frågan löd ”Har Du som politiskt förtroendevald under de senaste två åren personligen tagit initiativ till, eller stött, förslag i följande frågor?” och svaren gällde att ”Frågor som förts fram av [social grupp/gruppens organisationer]” för de grupper som nämns i tabellen ovan. Flera svar för varje grupp kunde anges, där det svar med högst aktivitetsgrad registrerades. Av svaren har ett index konstruerats där svaren på frågan kodats på en skala från 0 (Nej, har inte lagt/stött ...) till 100 (Ja, har lagt förslag som bifallits). Grupperna har sorterats efter genomsnittligt indexvärde. N = 254–261.

Resultaten i tabell 2 visar att av de åtta grupper som nämndes i frågan är det företagare/företagarorganisationer som riksdagsledamöterna engagerat sig mest för (indexvärde 48). Endast 13 procent har aldrig lagt eller stött något förslag till stöd för denna grupp. Något lägre aktivt stöd från riksdagsledamöterna har ungdomarna, de arbetslösa, kvinnorna, arbetarna och de äldre (indexvärde 37–41). Lägst aktivt stöd har invandrarna och HBT-personerna (båda 34). (För fler analyser baserade på denna fråga rörande svarsalternativet ”enskilda väljare”, se kapitel 10 i denna volym, Öhberg & Naurin, 2018).

Partiernas skilda prioriteringar

För att väljare ska ha möjlighet att påverka vilka prioriteringar riksdagen gör mellan olika sociala grupper är det viktigt att veta hur partierna skiljer sig åt i dessa frågor. Prioriteras vissa grupper högre eller lägre av olika partier – och är skillnaderna mellan partierna så stora att väljarna genom val av parti kan styra aktivitetsgrad och i förlängningen innehållet i politiken? Svar på dessa frågor återfinns i tabell 3.

Tabell 3: Riksdagspartiernas prioritering och självrapporterade aktiva representation för sociala gruppers intressen 2014 (medelvärde/indexvärde 0–100 och Eta²)

	V	S	MP	C	KD	FP	M	SD	Tot.	N	Diff max- min	Eta ²
Viktigt att representera												
Arbetarna	89	79	53	58	47	42	58	71	67	282	47	.28
Flytningarna/invandrarna	85	77	65	67	61	56	58	43	66	280	42	.23
De sjukskrivna/arbetslösa	89	81	64	63	61	50	59	67	70	279	39	.20
Kvinnorna	89	80	63	63	50	58	60	66	69	282	39	.18
HBT-personer	75	72	58	65	44	56	56	41	61	279	34	.17
Företagarna	43	67	44	74	61	50	63	73	63	281	31	.14
Religiösa grupper	31	42	28	49	73	21	43	32	40	278	52	.13
Pensionärerna	65	69	47	61	56	44	58	70	62	281	26	.12
De unga	69	75	58	72	64	56	62	70	68	280	19	.09
Nykterister	45	49	43	49	56	25	36	38	43	277	31	.07
Aktiv representation												
Arbetare	59	56	23	38	39	25	27	29	40	259	36	.23
Företagare	33	41	28	74	56	50	57	48	48	254	41	.16
Kvinnor	58	49	41	55	29	42	31	21	41	255	37	.15
Invandrare	48	37	31	50	48	40	28	13	34	254	37	.14
Arbetslösa	50	53	30	42	38	33	31	29	41	259	24	.14
HBT-personer	50	42	33	42	29	40	27	12	34	259	38	.14
Ungdomar	45	49	26	53	42	37	38	31	41	258	22	.08
Äldre	44	45	25	36	38	28	29	40	37	259	20	.07

Kommentar: I tabellen anges medelvärde/indexvärde på 0–100 skalan för de frågor som utförligt presenteras i tabellerna 1 och 2. Värdet för det parti vars ledamöter svarar att de tycker det är viktigast att representera en grupps intressen/åsikter respektive självrapporterat att de aktivt stött en grupps intressen i högst grad är understruket i tabellen. Eta² är ett sambandsmått som anger hur stor del av variationen i ledamöternas prioritering och aktivitet som förklaras av partitillhörighet. Grupperna är sorterade efter storleken på detta sambandsmått.

En viktig aspekt i dessa resultat är att det varierar ganska markant mellan partierna när det gäller hur benägna de är att uppfatta politiska prioriteringar i termer av gruppintressen. Tidigare studier (Esaiasson & Holmberg, 1996: 64) visar att detta mönster delvis hänger samman med vänster–högerskalan och det är också ett sådant resultat som framträder i tabell 2: Vänsterpartiets ledamöter anger att de vill prioritera sex gruppers intressen högre än andra partier (arbetare, flyktingar/invandrare, sjukskrivna/arbetslösa, kvinnor och HBT-personer), och prioritera en grupp lägre än samtliga övriga partier (företagare). Centerpartiet är det parti som tycker det är viktigast att föra fram företagarnas

åsikter/intressen, Kristdemokraterna prioriterar religiösa grupper och nykterister högre än andra, Sverigedemokraterna sätter de äldres intressen högst och Socialdemokraterna de ungas. Folkpartiet (sedermera Liberalerna) är det parti som sammantaget anser det mindre viktigt att representera grupper generellt. Vare sig FP, M eller MP visar sig prioritera någon grupp högre än andra partier.

Resultaten visar att arbetarna är den sociala grupp där prioriteringarna skiljer sig mest mellan partierna – både om man utgår från generell prioritering och självrapporterad aktiv representation. Den uppgivna prioriteringen av invandrare/flyktingar och arbetslösa/sjukskrivna är också starkt partibunden, men i den faktiska aktiviteten för att driva dessa gruppers frågor är skillnaderna mellan partierna inte lika tydliga. Här är det istället gruppen företagare som efter arbetare har de tydligaste partiskillnaderna. Partiskillnaderna är relativt sett små när det gäller prioriteringen och aktivitet till stöd för grupper som relaterar till generationstillhörighet: unga respektive, äldre/pensionärer.

Egen gruppstillhörighet och aktiv representation

Tidigare forskning har visat att politiker som själva tillhör vissa sociala grupper också i högre grad tenderar att värna dessa gruppers intressen (Esaïasson, 2000). Effekterna går att tolka både i termer av ett snävt gruppintresse och som ”närvarons politik” där politiker från en viss grupp bryter ny mark genom att bidra med sina specifika erfarenheter och bredda det politiska beslutsfattandet.

För att undersöka betydelsen av egen gruppstillhörighet måste vi dock först undersöka i vilken utsträckning som riksdagsledamöterna tillhör de grupper som här är aktuella. När det gäller ålder och könstillhörighet kan vi utgå från registerdata men de övriga gruppstillhörigheterna bygger på svar i RDU 2014. Dessa resultat redovisas i tabell 4. I tabellen ingår även upplysningar om några gruppstillhörigheter som inte har direkt koppling till representationsfrågorna. Därtill redovisas resultaten uppdelade efter parti för att illustrera i vilken grad olika grupper är mer eller mindre närvarande i olika partigrupper. Ett sambandsmått (Eta^2) mellan partitillhörighet och tillhörighet till en viss grupp redovisas också.

Resultaten visar bland annat att Vänsterpartiet har högst andel kvinnor och invandrare; Socialdemokraterna har högst andel (före detta) arbetare; Miljöpartiet har högst andel högutbildade, unga vegetarianer och vänner till arbetslösa; Centerpartiet har högst andel företagare/jordbrukare; Folkpartiet (Liberalerna) har högst andel ledamöter med nära vänner som är HBT-personer; Kristdemokraterna har högst andel religiösa och nykterister, och Sverigedemokraterna har högst andel föräldrar och pensionärer.

Tabell 4: Riksdagsledamöters sociala grupptillhörigheter 2014, totalt och efter parti (procent och Eta²)

	Samtliga	V	S	MP	C	FP	KD	M	SD	Eta ²
Utbildning: Hög	73	82	54	<u>96</u>	79	94	92	89	56	.15
Kön: Kvinna	45	<u>57</u>	50	52	41	32	38	49	24	.04
Nära vän HBT	40	50	41	50	26	<u>56</u>	25	52	7	.09
Förälder: Har barn under 18	35	33	35	35	16	31	33	33	<u>50</u>	.02
Nära vän arbetslös	24	22	30	<u>32</u>	5	25	8	24	16	.03
Arbetare	16	17	<u>36</u>	0	5	0	0	2	15	.18
Ålder: <30	14	14	13	<u>24</u>	9	11	13	10	22	.02
Religiös: Gudstjänst minst en gång i månaden	7	0	4	0	18	5	<u>44</u>	5	10	.12
Vegetarian/vegan	8	17	6	<u>32</u>	6	0	0	8	3	.08
Nykterist	6	12	2	9	17	6	<u>25</u>	3	3	.06
Företagare/jordbrukare	6	0	3	13	<u>16</u>	13	0	3	9	.04
Uppväxt i utlandet	4	<u>11</u>	2	9	0	0	0	5	6	.03
Ålder: 65+	3	0	2	0	5	5	0	5	6	.02
N	260–349	16–21	89–113	22–25	17–22	14–19	43–89	56–84	30–49	

Kommentar: I tabellen anges hur stor andel av riksdagsledamöterna – totalt och efter parti som i RDU 2014 svarat att de tillhör de nämnda sociala grupperna. För kön och ålder används registerdata. Värdet för partier som har högst andel ledamöter i en viss grupp är understruket, och värdet för partier med lägst andel är kursiverat. Eta² är ett sambandsmått som anger hur stor del av variationen i grupptillhörighet som förklaras av partitillhörighet.

I tabell 5 undersöks vilka effekter politikernas egen grupptillhörighet har för (i) deras åsikt om vikten att föra fram den egna gruppens intressen/åsikter och (ii) för i vilken grad de (enligt egen utsago) faktiskt har agerat till förmån för gruppen. Effekterna som presenteras är kontrollerade för övriga grupptillhörigheter samt parti. För riksdagsledamöternas könstillhörighet och ålder används registerdata (ung definieras som 30 år och yngre, äldre definieras som 65 år och äldre). Arbetare, företagare/jordbrukare och nykterist relaterar till explicita frågor i RDU, frågorna om yrke syftar till perioden före inträdet i riksdagen. För HBT-personer och arbetslösa finns inga frågor i RDU, däremot finns frågor om ledamöterna har nära vänner i dessa kategorier – och det är resultaten från dessa variabler som ingår här (om vänskapsrepresentationens betydelse, se Kokkonen & Karlsson, 2017). Frågan i RDU om inrikes respektive utrikes bakgrund bygger på om ledamöterna huvudsakligen vuxit upp i utlandet (vilket innebär att ledamöter som fötts som svenska medborgare men växt upp utomlands ingår i gruppen men ledamöter som är födda i utlandet som utländska medborgare men vuxit upp i Sverige inte gör det). Frågan om religiositet bygger på hur ofta ledamöterna går på gudstjänst eller annat religiöst möte, och här definieras ledamöter som gör detta mer än några gånger om året som religiösa.

Tabell 5: Aktiv social representation 2014, effekt av grupptillhörighet för att representera den egna gruppens intressen (b-värden)

	Viktigt föra fram egna gruppens in- tressen/åsikter (0–100)	Aktivt driva egna gruppens frågor (0–100)
Kön: Kvinna=1	+12****	+12***
Ålder: <30	+7*	+5
Ålder: 65+	+12	+9
Arbetare	+8*	+6
Företagare/jordbrukare	+13**	+1
Nära vän arbetslös	+6	+3
Uppväxt i utlandet	+19**	-4
Religiös (gudstjänst >ngr ggr/år)	+13**	(ej fråga)
Nära vän HBT-person	+2	+7*
Nykterist	+22***	(ej fråga)
N	251–254	234–240

Kommentar: Resultaten i tabellen är hämtade från 18 OLS-regressionsmodeller (tio där den beroende variabeln rörde vikten av att föra fram tio gruppers intressen/åsikter – se tabell 1) och åtta där den beroende variabeln var ett mått på hur aktivt ledamöterna har drivit åtta gruppers intressen (se tabell 2). I samtliga modeller har de individuella egenskaper som nämns i tabell 3 ingått som oberoende variabler, plus partitillhörighet. I denna tabell redovisas endast effekten (b-värdet) av grupptillhörighet i den grupp som den beroende variabeln handlar om. Religiösa och nykterister ingick inte bland alternativen i frågan som mätte aktivitetsgrad. P-värden: **** = <.001, *** <.001, ** <.05, * <.10.

Resultaten i tabell 5 visar att i samtliga fall har riksdagsledamöters grupptillhörighet en positiv effekt på hur viktigt de anser det vara att föra fram den egna gruppens intressen och åsikter. Alla dessa positiva effekter är inte signifikanta, men mönstret är otvetydigt. De största effekterna av grupptillhörighet gäller för nykterister, uppväxta i utlandet, företagare/jordbrukare samt religiösa.

Även i relation till frågan om riksdagsledamöternas självrapporterade aktivitet till förmån för den egna gruppen redovisas positiva effekter i samtliga fall utom ett: uppväxt i utlandet. Endast två av effekterna är dock signifikanta på .10-nivån, för kvinnor och vänner till HBT-personer. Här kan vi alltså notera att även om ledamöter som tillhör gruppen som är uppväxt i utlandet i väsentligen högre grad än andra vill prioritera gruppen flyktingar/invandrades intressen bidrar de snarast i lägre grad än andra till att föra fram denna grupps frågor. Vi kan också se att vänner till HBT-personer i riksdagen inte tycker det är viktigare än andra att representera denna grupps intressen, men de tycks däremot vara något mer aktiva i att driva gruppens frågor. Skillnaderna är små och ska inte övertolkas, men bakom dessa resultat kan finnas faktorer som berör gruppens positioner och resursstyrka. För en fördjupad analys av hur feminister i riksdagen svarar på frågan om att representera kvinnors intressen, se kapitel 6 i denna volym (Olofsdotter Stensöta & Karlsson, 2018).

Slutdiskussion

Det kan vara viktigt att påminna sig om att frågor om social representation har funnits med länge i diskussionen om vad som utmärker en välfungerande representativ demokrati. Vi hänvisade tidigare till en av författarna till den amerikanska konstitutionen, John Adams, som framhöll likhet med befolkningen som ett ideal för den lagstiftande församlingen. För svenska förhållanden kan man framhålla att partierna under lång tid angett politikernas yrkesbakgrund på valsedlarna och den ”obligatoriska kvinnan” var länge kutym. I nutid är könstillhörighet, bostadsort, inrikes- respektive utrikesfödda samt ålder grupp-tillhörigheterna med högst prioritet i sammansättningen av partiernas valsedlar (Freidenvall, 2016).

I svensk forskning är könstillhörighet den aspekt som det finns mest forskning om (se till exempel kapitel 5 i denna volym, Wängnerud, 2018). Undersökningar visar att kvinnliga politiker tenderar att stå kvinnliga väljare mer nära i åsikter och prioriteringar än sina manliga kollegor men samtidigt minskar könstillhörighetens betydelse över tid (Wängnerud, 2015). Det som istället ökar i betydelse är det som undersöks i detta kapitel – hur viktigt politikerna tycker att det är att representera en särskild grupp som exempelvis kvinnor. Därmed har social representation fortfarande betydelse men på ett annat sätt än att det gäller yttre likhet med befolkningen. I förlängningen ställer detta ökade krav på politikerna att diskutera vilka sociala grupper de anser vara viktiga att representera och att förklara varför.

Referenser

- Esaiasson Peter (2000) Focus of representation. I Esaiasson Peter & Knut Heidar (red.) *From Westminster to Congress and Beyond. The Nordic Experience*. Columbus: Ohio State University Press.
- Esaiasson, Peter & Sören Holmberg (1996) *Representation from above. Members of parliament and representative democracy in Sweden*. Aldershot: Dartmouth.
- Freidenvall, Lenita (2016) Intersectionality and candidate selection in Sweden. *Politics*, 36(4), s. 355–363.
- Gustafsson, Anette (2008) *Könsmakt och könsbaserade intressen. Om könspolitisk representation i svensk kommunalpolitik*. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- Karlsson, David (2014) Politikerna och den sociala representationen. I David Karlsson & Mikael Gilljam (red.) *Svenska politiker. Om de folkvalda i riksdag, landsting och kommun*. Stockholm: Santérus förlag.
- Kokkonen, Andrej, & David Karlsson (2017) That's What Friends Are For: How Inter-group Friendships Promote Historically Disadvantaged Groups' Substantive Political Representation. *British Journal of Sociology*, 68(4), s. 693–717
- Larsson, Torbjörn (1993). *Det svenska statskicket*. Lund: Studentlitteratur.
- Phillips, Anne (1995) *The politics of presence*. Oxford: Oxford University Press.
- Pitkin, Hanna (1967) *The concept of political representation*. Berkeley: University of California Press.
- Stensöta, Helena Olofsdotter & David Karlsson (2008) Vad innebär det att vara feminist i Sveriges riksdag? I David Karlsson (red.) *Folkets främsta företrädare*. Göteborgs universitet.
- Westerståhl, Jörgen & Folke Johansson (1981) *Medborgarna och kommunen. Studier av medborgerlig aktivitet och representativ folkstyrelse*. Rapport 5 från kommunal-demokratiska forskningsgruppen, Ds Kn 1981:12.
- Wängnerud, Lena (2015) *The principles of gender-sensitive parliaments*. New York: Routledge.
- Wängnerud, Lena (2018) Blockpolitikens effekt på jämställdheten i riksdagen. I David Karlsson (red.) *Folkets främsta företrädare*. Göteborgs universitet.
- Öhberg, Patrik & Elin Naurin (2018) Uppstår kontakt? Riksdagsledamöternas inställning till medborgarkontakter. I David Karlsson (red.) *Folkets främsta företrädare*. Göteborgs universitet.